

§ 628

Kaupunkiympäristön toimialan osallisuussuunnitelma vuosille 2019-2021

HEL 2018-012032 T 00 01 00

Päätös

Kaupunkiympäristölautakunta päätti hyväksyä liitteenä olevan kaupunkiympäristön toimialan osallisuussuunnitelman vuosille 2019-2021 ohjeellisena noudatettavaksi.

Esittelijä

kaupunkiympäristön toimialajohtaja
Mikko Aho

Lisätiedot

Heikki Mäntymäki, viestintäpäällikkö, puhelin: 310 37368
heikki.mantymaki(a)hel.fi

Liitteet

1 Kaupunkiympäristön toimialan osallisuussuunnitelma 2019-2021

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Osallisuuden ja vuorovaikutuksen periaatteet ovat Helsingissä kaupunkilaisten ja palveluiden käyttäjien osaamisen ja asiantuntijuuden hyödyntäminen kaupungin palveluiden kehittämisessä, omaehtoisen toiminnan mahdollistaminen ja yhdenvertaisten osallistumismahdollisuuksien luominen.

Hallintosäätöön kirjatut osallistumisen ja vuorovaikutuksen osatekijät ovat hallinnon avoimuus, selkokielen ja monikanavainen viestintä, alueellisen osallistumisen ratkaisu, osallistuva suunnittelu ja osallistuva budjetointi, asukaslähtöisyyttä edistävät käyttäjä- ja asiakasraadit sekä asiakaskokemuksen ja palautteen hyödyntäminen, toimivat aloitekäytännöt ja kansalaistoiminnan kannuste- ja tukimenettelyt.

Helsingin kaupunkistrategiaan 2017–2021 on kirjattu visio maailman toimivimmasta kaupungista. Toimivuus rakentuu tasa-arvolle, yhden-

vertaisuudelle, vahvalle sosiaaliselle koheesiolle ja avoimelle osallistavalle toimintatavalle. Tavoitteeksi on asetettu Helsinki, joka on asukas- ja käyttäjälähtöinen kaupunki, jossa kaikilla on mahdollisuus elää kokemusrikasta elämää.

Helsinki haluaa kaupunkistrategialla myös vahvistaa asemaansa osallisuuden ja avoimuuden kansainvälisenä edelläkävijänä. Tavoitteena on, että asukkaat ja yritykset luottavat kaupungin toimintaan, että heidän todellinen vaikutuksensa toimintaan vahvistuu ja että modernit osallisuuskäytännöt parantavat väestöryhmien välistä ymmärrystä, yhdenvertaisuutta ja palvelujen laatua. Kaupunki edesauttaa dialogia sekä aktivoi heikoimmassa asemassa olevia osallistumaan.

Helsingin osallisuus- ja vuorovaikutusmalli muodostaa kokonaisuuden, joka tukee edellä mainittujen tavoitteiden toteutumista. Kokonaisuus muodostaa uuden kaupunkitasoisen toimintamallin, jolla lisätään asukkaiden mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa kaupungin palveluihin ja päätöksentekoon, tehdä yhdessä vaikuttavia tekoja ja toimia toisten hyväksi. Osallisuus- ja vuorovaikutusmallin toimintakokonaisuus edesauttaa myös dialogia ja väestöryhmien välistä ymmärrystä ja yhdenvertaisuutta.

Toimialat raportoivat osallisuussuunnitelman toteutumisesta säännöllisesti apulaispormestarille sekä toimialalautakunnalle. Liitteenä olevassa osallisuussuunnitelmassa esitetään osallisuuden kehittämisen tavoitteet ja etenemispolku kuluvalle valtuustokaudella. Sen on siis tarkoitus toimia toimialatasoisena osallisuuden kehittämisen työkaluna. Siinä ei kuvata yksityiskohtaisesti esimerkiksi sitä, miten yksittäisissä hankkeissa osallisuutta toteutetaan, vaan ne keskeiset periaatteet, jota toimialan tulee kaikessa toiminnassaan osallisuuden suhteen noudattaa. Tämä antaa hyvän selkänöjan yksittäisten hankkeiden tai projektien käytännön osallisuuden suunnittelulle.

Kaupunkiympäristön toimiala noudattaa jo nyt toiminnassaan monin tavoin osallisuusmallin keskeisiä periaatteita Kaupunkiympäristön toimialalla osallisuus on merkittävässä roolissa ja kaupunkilaisille tarjotaan runsaasti mahdollisuuksia osallistua heitä koskevien päätösten valmisteluun. Tyypillisiä esimerkkejä ovat vaikkapa kaavoitus sekä liikenne- ja katusuunnittelu, joissa suunnittelu on ollut jo pitkään avointa ja vuorovaikutteista. Myös maankäyttö ja rakennuslaissa edellytetään maankäytön suunnittelulta vuorovaikutteisuutta.

Myös osallisuuden kehittäminen on ollut toimialalla aktiivista. Vuoden 2018 aikana on ryhdytty käyttämään esimerkiksi Sitran kehittämää Erätauko-menetelmää, jolla tähdätään parempaan dialogiin. Tätä on hyödynnetty kansallisen kaupunkipuiston esiselvityksen valmistelussa. Dia-

logia on pyritty tuomaan myös verkkokeskusteluun uudella keskustelu.hel.fi – foorumilla.

Merkittävä alueellisen osallisuuden kehittämiseen liittyvä hanke on ollut Herttoniemi-vision laadinta yhdessä kaupunginosa asukkaiden kanssa. Uuden tyyppistä konkreettista jalkautumista kaupunkilaisten pariin edustaa esimerkiksi tapa, jolla keskustavisiota valmistellaan. Toimiala järjesti 10.–12. lokakuuta keskustaverstaan Kampin Narinkkatorilla. Keskustaverstaassa keskusteltiin ja pohdittiin tarkemmin, miltä keskustan tulevaisuus näyttää ja mitä muutostoimia siihen kohdistuu.

Kaupunkiympäristö tulee olemaan esillä myös joulukuussa avautuvassa keskustakirjasto Oodissa, jonne avataan osallisuustila Brygga. Se tarjoaa kaupunkilaisille tietoa siitä, miten kaupungin kehittämiseen voi osallistua ja tarjoaa myös mahdollisuuksia osallistua toimialan kehittämiseen. Osallisuus on myös yksi keskeinen näkökulma vuonna 2020 valmistuva kaupunkiympäristötalon kaupunkilaisille avoimien tilojen suunnittelua.

Osallisuussuunnitelmassa on tunnistettu myös joitakin kohderyhmiä, joiden tavoittamisessa kaupunkiympäristön toimialalla on parannettavaa. On tärkeä saada myös heidän näkemyksensä aikaisempaa paremmin esille kaupungin tulevaisuudesta käytävään keskusteluun. Tähän liittyy myös viestinnän parantaminen, sen tekeminen helpommin saavutettavaksi. Tietoa on oltava tarjolla aikaisempaa paremmin eri kielillä ja ennen kaikkea selkokielellä.

Yksi tärkeä näkökulma osallisuussuunnitelma on alueellisuuden vahvistaminen. Tämä on kaupunkiympäristön toimialalle hyvin luontevaa, sillä toimialan toiminnalla on käytännössä lähes aina kytkös johonkin konkreettiseen paikkaan. Alueellisen näkökulman vahvistamisessa pyritään myös parempaan asiakaskokemukseen. Jatkossa kootaan yhä enemmän tietoa alueellisesti, järjestetään alueellisia tilaisuuksia ja tehdään tiivistä yhteistyötä tässä myös kaupungin eri toimialojen kesken.

Kaupunkiympäristön toimialalla on käytössä laaja kirjo erilaisia vuorovaikutuksen menetelmiä. Tyypillisiä ovat esimerkiksi erilaiset keskustelutilaisuudet ja muut tapahtumat, suunnittelupäivystykset karttojen äärellä, suunnittelutyöpajat, kaavakävelyt eri alueilla, verkkokyselyt, verkkokeskustelut, karttakyselyt sekä osallistuminen keskusteluun sosiaalisessa mediassa. Myös suunnittelukilpailuja on avattu vuoropuhelulle siten, että kaupunkilaisilta on kerätty toiveita ja ideoita jo kilpailuohjelmaa valmisteltaessa.

Kaupunkiympäristön verkkokyselyjä eri hankkeista on järjestetty vuonna 2018 tähän mennessä yli 20 kappaletta, joihin on vastannut yli 6000 kaupunkilaista. Kaupunkilaisille suunnattuja asukastilaisuuksia on pi-

detty tähän mennessä noin 70, joihin on osallistunut yli 12 000 kaupunkilaista. Tilaisuuksissa on käsitelty varsin laajasti kaupunkiympäristön toimialaan kuuluvia aiheita: kaavoitusta, liikenne- ja katusuunnitelmia, aluesuunnitelmia, tontinvuokria sekä luonnonhoitoa. Laajoja aluekohtaisia tilaisuuksia on pidetty esimerkiksi itäisessä Helsingissä. Tilaisuusvalikoimaan kuuluvat myös kohderyhmäkohtaisesti räätälöidyt tilaisuudet ja tapahtumat. Tällainen oli esimerkiksi Mäkelänkadun suunnittelua koskeva tapaaminen alueen yrittäjille. Jatkossakin yrittäjät ovat tärkeä kohderyhmä etenkin hankkeissa, jotka vaikuttavat merkittävästi suunnittelualueen yritysten toimintaan. Kaupunkiympäristön toimiala tekee myös tiivistä yhteistyötä esimerkiksi kaupungin palveluksessa olevien yritysluotsien kanssa. Myös esimerkiksi nuoret ovat ryhmä, jolle on hyvät perusteet räätälöidä omia tapahtumia tai osallistua tapahtumiin, jotka muutoin tavoittavat nuoria helsinkiläisiä. On tärkeää, että nuorten ääni saadaan kuulumaan tulevaisuuden kaupunkia koskevassa keskustelussa.

Osallisuusnäkökulma on erittäin tärkeä koko toimialan toiminnalle ja sen tulee olla kaikkea toimintaa läpileikkaavaa. Osallisuuden toteutumisessa tarvitaan kaikkien toimialalla työskentelevien asiantuntijoiden panosta ja oivallusta siitä, että kaupunkilaisilla on keskeinen rooli kaupunkia kehitettäessä. Nopeasti kehittyvässä ja kasvavassa kaupungissa tämä on erityisen tärkeää. Kasvu asettaa osallisuuden toteutumiselle myös merkittäviä haasteita.

Kaupunkiympäristön toimialalla esimerkiksi kaavoitustavoitteiden osalta täydennysrakentamiseen tähtäävän kaavoituksen merkitys tulee kasvamään. Jatkossa yhä isompi osa kaupunkirakentamisesta on täydennysrakentamista olemassa olevissa kaupunginosissa. Kaupunkilaiset on otettava ennakoivasti mukaan kaupungin kehityksestä käytävään keskusteluun. Kaupungin on myös osattava nivoa kaupunkilaislähtöiset kehitysajatukset nykyistä paremmin mukaan osaksi prosessejaan. Tässä tarvitaan toimivaa vuoropuhelua ja luottamuksen rakentamista kaupunkilaisten kanssa kaupunginosatasolla. Myös suurissa liikenne- ja katuhankeissa on pystyttävä jatkossa käymään nykyistä tiiviimpää vuoropuhelua kaupunkilaisten kanssa esimerkiksi siitä, miten isojen työmaiden haittoja voidaan ehkäistä tai miten väliaikaiset työmaajärjestelyt toimivat. Tämän kaiken tueksi tarvitaan aktiivista, ymmärrettävää ja ennakoivaa viestintää.

Osallisuussuunnitelmassa määritellään myös osallisuuden kärkihankkeet. Ne ovat sellaisia, jotka kytkeytyvät toimialan jokaiseen palvelukonaisuuteen ja joiden toteuttaminen edellyttää suuren asiantuntijajoukon osaamista. Kärkihankkeiksi ehdotetaan Hiilineutraali Helsinki 2035-ohjelmaa sekä osallistuvaa budjetointia. Hiilineutraali Helsinki 2035-ohjelman edistäminen tulee olemaan laaja ja pitkäjänteinen kokonai-

04.12.2018

suus, jossa tarvitaan vahvaa sitoutumista sekä kaupunkiorganisaatiolta että kaupunkilaisilta, on hyvin luontevaa, että se on yksi osallisuuden kärkihankkeista. Se on myös teema, joka koskettaa kaikkia kaupunkilaisia asuinpaikasta riippumatta.

Osallistuva budjetointi on parhaillaan käynnissä. On oletettavaa, että osallistuvan budjetoinnin kautta saadaan kaupunkilaisilta runsaasti ehdotuksia, jotka kohdentuvat kaupunkiympäristön toimialalle. On tärkeää, että toimialalla ollaan aktiivisia, käydään kaupunkilaisten kanssa hyvää ja rakentavaa vuoropuhelua heidän tekemistään ehdotuksista, annetaan budjettiesityksistä asiantuntevia arvioita ja ollaan toteuttamassa valittuja ehdotuksia yhdessä kaupunkilaisten kanssa.

Esittelijä

kaupunkiympäristön toimialajohtaja
Mikko Aho

Lisätiedot

Heikki Mäntymäki, viestintäpäällikkö, puhelin: 310 37368
heikki.mantymaki(a)hel.fi

Liitteet

1 Kaupunkiympäristön toimialan osallisuussuunnitelma 2019-2021

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano